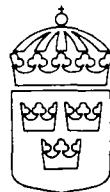

Regeringens proposition

1993/94:173

Bostadstillägg till pensionärer

Prop.
1993/94:173

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 februari 1994

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Könberg
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det kommunala bostadstillägget (KBT) ersätts med ett statligt bostadstillägg till pensionärer fr.o.m. den 1 januari 1995. Bostadstillägg föreslås utges med 85 % av bostadskostnad mellan 100 kronor och 4 000 kronor. En kommun föreslås dock, under en övergångstid på fyra år, kunna besluta om kompletterande bostadstillägg. Sådant tillägg bekostas av kommunen.

Utöver detta föreslås att ett särskilt bostadstillägg lämnas om pensionärens inkomst, efter avdrag för bostadskostnaden understiger en skälig levnadsnivå.

Vidare föreslås att bostadstillägg för boende i särskild boendeform lämnas för en- och tvåbäddsrums men inte för övriga flerbäddsrums.

Vad gäller inkomstprövningen föreslås i huvudsak samma regler som i dag gäller för KBT.

Avtrappningsreglerna föreslås följa samma principer som i dag gäller för KBT med undantag för de fribelopp om 1 000 kronor per år för ogift pensionär och 750 kronor per år för gift pensionär som för närvarande gäller.

I propositionen föreslås också att bostadstillägg på mindre belopp än 25 kronor per månad inte skall betalas ut.

I syfte att effektivisera hanteringen föreslås slutligen att möjligheterna till omräkning utan föregående underrättelse till den bidragsberättigade utökas. Omräkning av bostadstillägg bör kunna göras vid ändring av

avtalspension eller motsvarande pension som följer av kollektivavtal. Bostadstillägget bör även kunna räknas om utan föregående under rättelse vid hyreshöjning om pensionären har medgett detta.

Som följd av de föreslagna ändringarna beträffande bostadstillägg föreslås nuvarande regler om s.k. hustrutillägg överföras i huvudsak oförändrade till en särskild lag.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	4
	2.1 lag om bostadstillägg till pensionärer	4
	2.2 lag om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension	10
	2.3 lag om ändring i lagen om allmän försäkring	12
	2.4 lag om ändring i lagen angående införande av lagen om allmän försäkring	13
	2.5 lag om ändring i lagen om pensionstillskott	15
	2.6 lag om ändring i lagen om bostadsbidrag	16
	2.7 lag om ändring i kommunalskattelagen	17
	2.8 lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m;	23
3	Ärendet och dess beredning	25
	3.1 Nuvarande regler	25
	3.2 Översyn av reglerna för bostadsstöd till pensionärer	26
	3.3 Lagrådet	28
4	Statligt bostadstillägg till pensionärer	28
5	Kommunala tilläggsregler	31
6	Särskilt bostadstillägg	32
7	Bostadstillägg för boende i särskilda boendeformer	34
8	Minskning av bostadstillägg	36
9	Lägsta gräns för utbetalning av bostadstillägg	36
10	Omräkning vid ändrad avtalspension	37
11	Omräkning vid hyreshöjning	39
12	Anslagsfrågor för budgetåret 1994/95 m.m.	41
13	Författningskommentar	42
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 februari 1994		49

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till
 - lag om bostadstillägg till pensionärer,
 - lag om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension,
 - lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
 - lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring,
 - lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
 - lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
 - lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
 - lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m;
2. till *Bostadstillägg till pensionärer* för budgetåret 1994/95 under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 8 700 000 000 kronor.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till

Lag om bostadstillägg till pensionärer

Härigenom föreskrivs följande.

Rätten till bostadstillägg

1 § Bostadstillägg enligt denna lag lämnas till den som är bosatt i Sverige samt uppbär

1. ålderspension, förtidspension, omställningspension, eller särskild efterlevandepension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. hustrutillägg enligt lagen (1994:00) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension, eller

3. änkepension med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen om allmän försäkring.

Bostadstillägg lämnas inte till pensionär som enbart uppbär ålderspension för tid före den månad han fyller 65 år.

Särskilt bostadstillägg kan lämnas enligt 7 § till pensionär som uppbär bostadstillägg enligt denna lag.

Bostadstilläggets omfattning

2 § Bostadstillägg skall svara för del av pensionärens bostadskostnad och lämnas endast för den bostad i vilken pensionären har sitt huvudsakliga boende (permanentbostaden). För bostad i särskild boendeform lämnas bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrum.

Pensionär som vistas eller bor i en särskild boendeform eller i en liknande inrättning är berättigad till bostadstillägg för sin ursprungliga permanentbostad under högst sex månader från det att försäkringskassan bedömt vistelsen eller boendet i den särskilda boendeformen som stadigvarande.

Bostadstillägg lämnas ej för sådan bostadskostnad som fastställts med beaktande av pensionärens inkomst.

3 § Bidragsberättigad som är gift och som stadigvarande lever åtskild från sin make eller maka, skall likställas med ogift person, om inte särskilda skäl talar mot detta.

Med gift bidragsberättigad likställs den som stadigvarande bor ihop med någon som han eller hon varit gift med eller har eller har haft barn tillsammans med.

Bostadstilläggets storlek

4 § Bostadstillägg lämnas med 85 procent av bostadskostnaden per månad av den del som överstiger 100 kronor men inte 4 000 kronor.

För pensionär boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform lämnas inte bostadstillägg för bostadskostnad som överstiger 2 000 kronor per månad. I fråga om makar tillämpas dock första stycket.

5 § Storleken av det bostadstillägg som lämnas är beroende av pensionärens årsinkomst. Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att erhålla under den närmaste tiden.

Som årsinkomst räknas inte

1. allmänt barnbidrag,
2. vårdnadsbidrag¹,
3. folkpension,
4. tilläggs pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller pension enligt utländsk lagstiftning till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barn tillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989,
5. livränta som avses i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge,
6. vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,
7. studiehjälp och studiemedel enligt studiestödslagen,
8. utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning,
9. socialbidrag,
10. bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
11. familjebidrag enligt familjebidragsförordningen (1991:1492),
12. inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370),
13. ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade.

Som årsinkomst skall inte heller räknas inkomst som är avsedd att vara en kostnadsersättning.

¹ Under förutsättning att riksdagen antar förslaget i prop. 1993/94:148.

För den som uppbär ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen (1928:370) eller sådan intäkt av aktiv näringsverksamhet som avses i 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Avdrag från årsinkomsten får göras på sådant sätt som anges i 33 § 1 mom. kommunalskattelagen för kostnader som hänför sig till intäkt av tjänst i den mån sådan inkomst ingår i årsinkomsten samt för underhållsbidrag till före detta make i den utsträckning som anges i 46 § samma lag.

För den som uppbär partiell förtidspension skall vid inkomstberäkningen bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler som fastställs av regeringen.

Avkastning av förmögenhet skall anses utgöra fem procent av förmögenhetsvärdet för år räknat. Vid beräkning av förmögenhetsavkastning skall dock denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen inte beaktas.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst. Vid tillämpning av åttonde stycket skall i sådant fall värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

Minskning av bostadstillägg

6 § Bostadstillägget minskas med trettiofem procent av den pensionsberättigades framräknade årsinkomst enligt 5 §. Till den del årsinkomsten överstiger ett och ett halvt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas bostadstillägget dock med fyrtio procent av inkomsten.

Bostadstillägg betalas ut månadsvis, beloppet avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med tolv. Bostadstillägg understigande tjugofem kronor betalas inte ut. Ingår särskilt bostadstillägg i utbetalningen sker dock utbetalning av bostadstillägg oavsett belopp.

Beräkning av särskilt bostadstillägg

7 § Rätten till särskilt bostadstillägg prövas utan ansökan. Särskilt bostadstillägg lämnas med skillnadsbeloppet, om den pensionsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

Vid tillämpning av första stycket beaktas följande inkomster, nämligen

1. folkpension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, dock inte handikappersättning,

2. pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott och tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen

föranleder minskning av pensionstillskott, det sammanlagda beloppet dock minskat med 25 procent av basbeloppet när fråga är om förtidspension,

3. särskilt pensionstillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensions-tillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,

4. bostadstillägg enligt denna lag,

5. hälften av den inkomst som medräknas vid bestämmande av årsinkomst enligt 5 §.

Inkomsterna enligt andra stycket 1. och 2. skall sammanlagda alltid anses utgöra lägst 1,515 gånger basbeloppet minskat med två procent för den som är ogift och lägst 1,34 gånger basbeloppet minskat med två procent för den som är gift.

Ändrade förhållanden

8 § Den som uppbär bostadstillägg enligt denna lag är skyldig att utan oskäligt dröjsmål anmäla till den allmänna försäkringskassa inom vars verksamhetsområde han är folkbokförd

1. om hans eller hans makas ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats,

2. om han byter bostad eller om hans boendeförhållande ändras, eller

3. om han ingår äktenskap eller upplöser sitt äktenskap.

Uppgiftsskyldigheten åligger i stället

1. förmyndaren, om den bidragsberättigade är omyndig,

2. gode mannen eller förvaltaren enligt föräldrabalken, om den bidragsberättigade har en sådan och om skyldigheten kan anses ingå i dennes uppdrag, eller

3. den myndighet eller person som tar emot bostadstillägget i stället för den bidragsberättigade, dennes förmyndare, gode man eller förvaltare.

9 § Bostadstillägg skall omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägg får räknas om utan föregående underrättelse i de fall den del av årsinkomsten ändras som utgörs av folkpension, pensionstillskott, tilläggspension eller en därmed jämförlig utländsk ersättning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal, delpension eller arbetsskadeersättning eller motsvarande ersättning.

Bostadstillägg får även räknas om utan föregående underrättelse när hyra för hyreslägenhet eller avgift för bostadsrättslägenhet ändras, om den bidragsberättigade har medgett det.

En ändring av bostadstillägget skall gälla från och med månaden efter den månad varunder anledning till ändring uppkommit. En ändring av bostadstillägget skall dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela den månaden.

Ansökan m.m.

10 § Frågor om bostadstillägg enligt denna lag handhas av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

11 § Ansökan om bostadstillägg görs skriftligen hos försäkringskassan. Ansökan skall innehålla nödvändiga upplysningar för bedömning av den sökandes rätt samt en av den sökande och, om han är gift, hans maka underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplys-

ningarna stämmer överens med sanningen. För en sökande som är omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken skall förklaringen avges av förmyndaren eller, om det kan anses följa av uppdraget, av gode mannen eller förvaltaren.

Bostadstillägg lämnas från och med den månad då rätt till förmånen inträtt, dock tidigast tre månader före ansökningsmånaden.

12 § Bankaktiebolag, sparbanker och andra penningförvaltande inrättningar skall på begäran lämna domstol, Riksförsäkringsverket eller den allmänna försäkringskassan uppgift för namngiven person rörande förhållande som är av betydelse för tillämpning av denna lag.

Återbetalning

13 § Har någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt förorsakat att bostadstillägg utgått obehörigen eller med för högt belopp, eller har någon på annat sätt obehörigen eller med för högt belopp uppburit bostadstillägg och har han skäligen bort inse detta, skall återbetalning ske av vad som för mycket utbetalats, om inte i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, får vid senare utbetalning av bostadstillägg eller annan ersättning som betalas ut av allmän försäkringskassa ett skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

Överklagande m.m.

14 § Bestämmelserna i 20 kap. 10–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt överklagande av försäkringskassas beslut och domstols beslut skall tillämpas i ärenden om bostadstillägg enligt denna lag.

Omprövning av ett sådant beslut av en försäkringskassa som har fattats av en tjänsteman i ett ärende om skyldighet att återbetala bostadstillägg skall göras av socialförsäkringsnämnd, om det belopp som utbetalats för mycket överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.

Övriga bestämmelser

15 § Följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall tillämpas på bostadstillägg enligt denna lag:

- 16 kap. 12 § om utbetalning till annan,
- 17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner,
- 18 kap. 2 § om tillsyn,
- 20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,
- 20 kap. 5 § om preskription av bidrag,
- 20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse av ersättning,
- 20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare m.fl.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995, då lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension och lagen

(1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall tillämpas i fråga om kommunalt bostadstillägg som avser tiden före ikraftträdandet. Lämnas sådant bostadstillägg efter den 1 januari 1995 skall det bekostas av staten.

3. Bestämmelserna i lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension skall tillämpas i fråga om särskilt kommunalt bostadstillägg som avser tiden före ikraftträdandet. Lämnas sådant bostadstillägg efter den 1 januari 1995 skall det bekostas av staten.

4. Under åren 1995 - 1998 får en kommun med egna medel lämna kompletterande bostadstillägg utöver vad som anges i 4 §. För sådant bostadstillägg gäller i övrigt vad som anges i denna lag.

5. Lämnas kompletterande bostadstillägg enligt punkt 4 skall minskning enligt 6 § första stycket först göras på det statliga bostadstillägget.

Lag om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Hustrutillägg lämnas enligt bestämmelserna i denna lag till kvinnor som är bosatta i Sverige och som är födda år 1934 eller tidigare.

Rätt till hustrutillägg har en sådan kvinna för tiden före den månad då hon fyller 65 år, om hennes make uppbär folkpension i form av förtidspension eller har fyllt 65 år och uppbär folkpension i form av ålderspension. För denna rätt förutsätts vidare att hon själv inte uppbär folkpension och att makarna har varit gifta minst 5 år.

Om det finns särskilda skäl, får hustrutillägg lämnas även om makarna varit gifta kortare tid än 5 år.

2 § Hustrutillägg skall, om inte annat följer av vad som föreskrivs i andra stycket eller 3 §, för år räknat motsvara skillnaden mellan å ena sidan det sammanlagda beloppet av folkpension i form av hel ålderspension till två makar jämte två pensionstillskott till ålderspension enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott samt å andra sidan folkpension i form av hel ålderspension till den som är ogift jämte ett sådant pensionsstillskott. Ålderspensionerna och pensionstillskotten beräknas för år och under förutsättning att de börjat betalas ut från och med den månad varunder den pensionsberättigade fyllt 65 år.

I fall då mannens ålders- eller förtidspension enligt bestämmelserna i 5 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring utges med viss andel av oavkortad sådan pension, utgör hustrutillägget motsvarande andel av det hustrutillägg som anges i första stycket

3 § Hustrutillägg minskas med 60 procent av årsinkomsten beräknad enligt 5 § lagen (1994:00) om bostadstillägg till pensionärer.

Om rätt föreligger till såväl hustrutillägg som bostadstillägg till pensionärer skall på grund av årsinkomsten först det utgående bostadstillägget minskas enligt 6 § lagen om bostadstillägg till pensionärer och därefter hustrutillägget.

Om hustrutillägg med tillämpning av 2 § andra stycket skall utges med viss andel av oavkortat sådant tillägg, skall minskning med hänsyn till årsinkomst beräknas på ett oavkortat hustrutillägg och andelsberäkningen enligt 2 § andra stycket göras först på det belopp som framkommer efter denna minskning.

4 § Bestämmelser som finns i 3 § och 8–15 §§ lagen (1994:00) om bostadstillägg till pensionärer skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om hustrutillägg.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. Bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall tillämpas i fråga om hustrutillägg som avser tiden före ikraftträdandet.

3. Om någon som är berättigad till hustrutillägg enligt denna lag vid utgången av år 1994 uppbär hustrutillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall förmånen anses utgå med stöd av denna lag.

4. För kvinnor som är födda 1935 eller senare och som hade rätt till hustrutillägg för december 1989 och som vid utgången av år 1994 alltjämt uppbär sådant tillägg skall bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg tillämpas. Om i fall som nu sagts hustrutillägg upphör att utges efter den 1 januari 1995 föreligger inte längre rätt till en sådan förmån.

5. För kvinna som vid utgången av år 1992 och därefter har uppburit hustrutillägg och som vid utgången av år 1994 alltjämt uppbär sådant tillägg skall minskning på grund av andelsberäkning som anges i 2 § andra stycket ej ske.

2.3 Förslag till

Prop. 1993/94:173

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

6 §²

Om pensionstillskott, hustru-
tillägg och *kommunalt* bostads-
tillägg samt särskilt pensionstillägg
gäller särskilda *föreskrifter*.

Om pensionstillskott, hustru-
tillägg och bostadstillägg samt
särskilt pensionstillägg gäller
särskilda *bestämmelser*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1990:774.

Lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring

dels att 13 § skall upphöra att gälla vid utgången av år 1994,
dels att 16 och 32 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 §¹

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1–4 övergångsbestämmelserna till lagen (1960:99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skall fortfarande tillämpas. Beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, skall dock i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med 35 procent av den del av den pensionsberättigades årsinkomst, som överstiger 1 000 kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 § 2 mom. sistnämnda lag skall även procenttalet 20 utbytas mot 10 samt beloppet 20 000 kronor utbytas mot 75 000 kronor. Vid inkomstberäkningen bortses från inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad inte beaktas.

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1–4 övergångsbestämmelserna till lagen (1960:99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skall fortfarande tillämpas. Beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, skall dock i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med 35 procent av den pensionsberättigades årsinkomst. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 § 2 mom. sistnämnda lag skall även procenttalet 20 utbytas mot 10 samt beloppet 20 000 kronor utbytas mot 75 000 kronor. Vid inkomstberäkningen bortses från inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad inte beaktas.

32 §²

Fråga rörande änkepension i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 juli 1960, skall prövas av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den försäkrade är inskriven.

Vid omräkning av förmånsbeloppen för änkepensioner till följd av ändrade förhållanden gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i

Vid omräkning av förmånsbeloppen för änkepensioner till följd av ändrade förhållanden gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i

¹ Senaste lydelse 1990:779.

² Senaste lydelse 1986:141.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Prop. 1993/94:173

6 § lagen (1962:392) om hustru-
tillägg och kommunalt bostads-
tillägg till folkpension.

9 § lagen (1994:00) om bostads-
tillägg till pensionärer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid beräkning av änkepension som avser tid före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1969:205) om pensionstillskott skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Pensionstillskott till änkepension enligt 16 § lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring skall utgå efter samma grunder som änkepensionen. Minskning av pensionstillskottet med hänsyn till den pensionsberättigades inkomst skall göras först sedan *kommunalt* bostadstillägg helt bortfallit men innan minskning sker av änkepensionen.

Pensionstillskott till änkepension enligt 16 § lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring skall utgå efter samma grunder som änkepensionen. Minskning av pensionstillskottet med hänsyn till den pensionsberättigades inkomst skall göras först sedan bostadstillägg helt bortfallit men innan minskning sker av änkepensionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

12 §

Rätt till bostadsbidrag har den som

1. har fyllt 18 år och
2. bor i en bostad som han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Bostadsbidrag enligt första stycket lämnas inte om sökanden eller dennes make

1. har barn som berättigar till bostadsbidrag till barnfamiljer eller
2. får *kommunalt* bostadstillägg enligt lagen (1962:392) om *hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension* eller på grund av bestämmelserna om inkomstprövning inte får sådant tillägg.

Rätt till bostadsbidrag har den som

1. har fyllt 18 år och
2. bor i en bostad som han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Bostadsbidrag enligt första stycket lämnas inte om sökanden eller dennes make

1. har barn som berättigar till bostadsbidrag till barnfamiljer eller
2. får bostadstillägg enligt lagen (1994:00) om *bostadstillägg till pensionärer* eller på grund av bestämmelserna om inkomstprövning inte får sådant tillägg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 19 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*19 §¹

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke*:

vad som vid bodelning tillfallit make eller sambo eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskiftat bo eller gåva;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller

vad som vid bodelning tillfallit make eller sambo eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskiftat bo eller gåva;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller

¹ Senaste lydelse 1993:1523.

2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring, samt belopp som arbetsgivare utan att försäkring har tecknats för anställdas räkning betalar ut och som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring, i den mån beloppet inte väsentligt överstiger vad som utgår för befattningshavare i statens tjänst;

försäkringsersättning eller annan ersättning för skada på egendom, dock att skatteplikt föreligger dels i den mån ersättningen avser annan byggnad än privatbostad eller markanläggning, dels i den mån köpeskillning, som skulle ha influtit om den försäkrade eller skadade egendomen i stället hade sålts, hade varit att hänföra till intäkt av näringsverksamhet och dels i den mån ersättningen eljest motsvarar skattepliktig intäkt av eller avdragsgill omkostnad för näringsverksamhet;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, som icke utgör vederlag vid avyttring av egendom, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är be-

2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring, samt belopp som arbetsgivare utan att försäkring har tecknats för anställdas räkning betalar ut och som motsvarar ersättning på grund av grupplivförsäkring, i den mån beloppet inte väsentligt överstiger vad som utgår för befattningshavare i statens tjänst;

försäkringsersättning eller annan ersättning för skada på egendom, dock att skatteplikt föreligger dels i den mån ersättningen avser annan byggnad än privatbostad eller markanläggning, dels i den mån köpeskillning, som skulle ha influtit om den försäkrade eller skadade egendomen i stället hade sålts, hade varit att hänföra till intäkt av näringsverksamhet och dels i den mån ersättningen eljest motsvarar skattepliktig intäkt av eller avdragsgill omkostnad för näringsverksamhet;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, som icke utgör vederlag vid avyttring av egendom, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är be-

rättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier för mottagarens utbildning;

stipendium som är avsett för andra ändamål och som inte utgår periodiskt och inte utgör ersättning för arbete som har utförts eller skall utföras för utgivarens räkning;

studiestöd enligt 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973:349), internatbidrag, studielån och resekostnadsersättning enligt 6 och 7 kap. samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda, och äger i följd härav de bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar;

allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag, samt barnpension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen för varje månad den avser inte överstiger en tolfedel av fyrtio procent eller, vid pension efter båda föräldrarna, åttio procent, av basbeloppet den månad pensionen avser samt sådan i 17 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring angiven livränta i form av efterlevandelivränta till barn enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller enligt annan i nämnda lagrum angiven författning till den del livräntan föranlett minskning av sådan del av barnpension som inte är skattepliktig;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

rättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier för mottagarens utbildning;

stipendium som är avsett för andra ändamål och som inte utgår periodiskt och inte utgör ersättning för arbete som har utförts eller skall utföras för utgivarens räkning;

studiestöd enligt 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973:349), internatbidrag, studielån och resekostnadsersättning enligt 6 och 7 kap. samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda, och äger i följd härav de bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar;

allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag, samt barnpension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen för varje månad den avser inte överstiger en tolfedel av fyrtio procent eller, vid pension efter båda föräldrarna, åttio procent, av basbeloppet den månad pensionen avser samt sådan i 17 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring angiven livränta i form av efterlevandelivränta till barn enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller enligt annan i nämnda lagrum angiven författning till den del livräntan föranlett minskning av sådan del av barnpension som inte är skattepliktig;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

handikappersättning enligt 9 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring, sådan del av vårdbidrag enligt 9 kap. 4 och 4 a §§ samma lag som utgör ersättning för merkostnader, ersättning för merutgifter för resor enligt 3 kap. 7 a § samma lag, särskilt pensionstillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av ett sjukt eller handikappat barn samt hemsjukvårdsbidrag och hemvårdsbidrag, som

utges av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning och ekonomiskt stöd till kostnader för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962:392) om hustruillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadsbidrag som avses i lagen (1988:786) om bostadsbidrag och lagen (1993:737) om bostadsbidrag;

bidrag enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn;

bidrag enligt lagen (1992:148) om särskilt bidrag till ensamstående med barn;

ersättning som fastställts av allmän domstol eller utgått av allmänna medel till den som – utan att det skett yrkesmässigt – inställt sig inför domstol eller annan myndighet, om ersättningen avser reseersättning, traktamente eller ersättning för tidsspillan;

förmån av fri resa till eller från anställningsintervju eller kostnadsersättning för sådan resa till den del förmånen eller ersättningen avser resa inom riket och, såvitt

handikappersättning enligt 9 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring, sådan del av vårdbidrag enligt 9 kap. 4 och 4 a §§ samma lag som utgör ersättning för merkostnader, ersättning för merutgifter för resor enligt 3 kap. 7 a § samma lag, särskilt pensionstilläggen enligt lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn samt hemsjukvårdsbidrag och hemvårdsbidrag, som

utges av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning och ekonomiskt stöd till kostnader för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade;

bostadstillägg enligt lagen (1994:00) om bostadstillägg till pensionärer; hustruillägg enligt lagen (1994:00) om hustruillägg i vissa fall då make uppbär folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadsbidrag som avses i lagen (1988:786) om bostadsbidrag och lagen (1993:737) om bostadsbidrag;

bidrag enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn;

bidrag enligt lagen (1992:148) om särskilt bidrag till ensamstående med barn;

ersättning som fastställts av allmän domstol eller utgått av allmänna medel till den som – utan att det skett yrkesmässigt – inställt sig inför domstol eller annan myndighet, om ersättningen avser reseersättning, traktamente eller ersättning för tidsspillan;

förmån av fri resa till eller från anställningsintervju eller kostnadsersättning för sådan resa till den del förmånen eller ersättningen avser resa inom riket och, såvitt

gäller ersättningen, till den del den inte överstiger faktiska resekostnader och vid körning med egen bil inte överstiger det avdrag som medges för kostnader för resor med egen bil enligt den schablon som anges i punkt 4 av anvisningarna till 33 §;

hittelön samt ersättning till den som i särskilt fall räddat person eller egendom i fara eller bidragit till avslöjande eller gripande av person som begått brott;

sedvanlig ersättning till den som lämnat organ, blod eller modersmjölk; tävlingsvinst som inte hänförs till anställning eller uppdrag och som utgår i annan form än kontant eller därmed likställd ersättning, om vinsten avser minnesföremål eller värdet inte överstiger 0,03 basbelopp avrundat till närmaste hundratal kronor;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjutits vid avsättning till stiftelsen;

intäkter av försäljning av vilt växande bär och svampar samt kottar som den skattskyldige själv plockat till den del intäkterna under ett beskattningsår inte överstiger 5 000 kronor och inte kan hänföras till näringsverksamhet som utgör rörelse eller till lön eller liknande förmån;

ränta enligt 61 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, 69 § 1 och 2 mom., 69 a § tredje stycket eller 75 a § fjärde stycket uppborrdslagen (1953:272), 36 § 3 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt, 50 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt, 22 § tullagen (1973:670), 20 § lagen (1982:1006)

gäller ersättningen, till den del den inte överstiger faktiska resekostnader och vid körning med egen bil inte överstiger det avdrag som medges för kostnader för resor med egen bil enligt den schablon som anges i punkt 4 av anvisningarna till 33 §;

hittelön samt ersättning till den som i särskilt fall räddat person eller egendom i fara eller bidragit till avslöjande eller gripande av person som begått brott;

sedvanlig ersättning till den som lämnat organ, blod eller modersmjölk; tävlingsvinst som inte hänförs till anställning eller uppdrag och som utgår i annan form än kontant eller därmed likställd ersättning, om vinsten avser minnesföremål eller värdet inte överstiger 0,03 basbelopp avrundat till närmaste hundratal kronor;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjutits vid avsättning till stiftelsen;

intäkter av försäljning av vilt växande bär och svampar samt kottar som den skattskyldige själv plockat till den del intäkterna under ett beskattningsår inte överstiger 5 000 kronor och inte kan hänföras till näringsverksamhet som utgör rörelse eller till lön eller liknande förmån;

ränta enligt 61 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, 69 § 1 och 2 mom., 69 a § tredje stycket eller 75 a § fjärde stycket uppborrdslagen (1953:272), 36 § 3 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt, 50 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt, 22 § tullagen (1973:670), 20 § lagen (1982:1006)

om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragserättningar, 5 kap. 13 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, 40 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, 24 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare eller 32 och 34 §§ tullagen (1987:1065);

ränta som enligt bestämmelserna i 3 kap. 23 § 4 och 5 lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter inte redovisas i kontrolluppgift om sådan ränta för den skattskyldige under ett beskattningsår sammanlagt inte uppgår till 500 kronor.

Beträffande ersättning som utfaller på grund av avtalsgruppsjukförsäkring gäller särskilda bestämmelser i 32 § 3 a mom. och punkt 12 av anvisningarna till 22 §

om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragserättningar, 5 kap. 13 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, 40 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, 24 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare eller 32 och 34 §§ tullagen (1987:1065);

ränta som enligt bestämmelserna i 3 kap. 23 § 4 och 5 lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter inte redovisas i kontrolluppgift om sådan ränta för den skattskyldige under ett beskattningsår sammanlagt inte uppgår till 500 kronor.

Beträffande ersättning som utfaller på grund av avtalsgruppsjukförsäkring gäller särskilda bestämmelser i 32 § 3 a mom. och punkt 12 av anvisningarna till 22 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995 och tillämpas första gången vid 1996 års taxering.

Lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 §¹

Vad som i denna paragraf sägs om kommun och kommunalskatte-medel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskatte-medel.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskatte-medel med ett belopp som motsvarar produkten av antalet skatte-kronor i kommunen enligt skatte-myndighetens beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) om taxering till kom-munal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfakto-rer enligt tredje stycket som har fastställts i december året före beskatt-ningsåret.

I december varje år skall regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som skall svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena skall avse förändringen mellan andra och första året före beskatt-ningsåret. Den andra skall avse förändringen mellan året före beskatt-ningsåret och beskattningsåret.

Vad som återstår, sedan avräk-ning har skett enligt 52 § upp-bördslagen (1953:272), 16 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folk-pension, 12 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare och 8 § lagen (1987:560) om skatteutjämnings-avgift, skall skattemyndigheten fördelat per månad utanordna till kommunen den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lag-stadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i må-naderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som ut-betalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl

Vad som återstår, sedan avräk-ning har skett enligt 52 § upp-bördslagen (1953:272), 12 § lagen (1984: 668) om uppbörd av social-avgifter från arbetsgivare och 8 § lagen (1987: 560) om skatteutjämn-ingsavgift, skall skattemyndig-heten fördelat per månad utan-ordna till kommunen den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräk-ning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbet-alningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i decem-ber månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock för-ordna att utbetalningen skall grundas

¹ Senaste lydelse 1992:1584.

föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari och februari grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i mars månad.

En delavräkning av de preliminära kommunalskattebidragen skall ske när den årliga taxeringen under beskattningsåret har avslutats. Delavräkningen sker med utgångspunkt i ett belopp motsvarande produkten av skatteunderlaget enligt nämnda taxering, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och uppräkningsfaktorn för beskattningsåret (*omräknade preliminära kommunalskattebidragen*). Om detta belopp överstiger det belopp som kommunen har uppburet enligt andra stycket, skall skattemyndigheten betala ut överskjutande belopp till kommunen. I motsatt fall skall kommunen återbetala mellanskillnaden. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunalskattebidragen skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattebidragen. Om dessa överstiger de omräknade preliminära kommunalskattebidragen enligt femte stycket skall skattemyndigheten betala ut överskjutande belopp till kommunen. I motsatt fall skall kommunen återbetala mellanskillnaden. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari och februari grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i mars månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

3.1 Nuvarande regler

Kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension (KBT) är en inkomstprövad förmån som kan utges till den som uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller hustrutillägg. KBT kan endast lämnas till pensionär som är folkbokförd i kommunen.

Storleken av det kommunala bostadstillägg som kan betalas ut bestäms av kommunen. Tilläggen varierar därför storleksmässigt kommunerna emellan. Inkomstprövningen sker dock enligt regler som är fastställda i lag och är lika över hela landet. Vidare krävs att KBT utges med lägst det belopp som uppfyller kriterierna för statsbidrag.

I förordningen (1979:830) om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg till folkpension föreskrivs att statsbidrag utges under förutsättning att KBT, före inkomstprövning och oberoende av bostadens storlek, täcker minst 85 % av den del av den månatliga bostadskostnaden som ligger mellan 150 och 3 500 kronor per månad. Kommunen erhåller statsbidrag med 70 % av sina kostnader för KBT inom de nämnda kostnadsgränserna. Samtidigt gäller att statsbidrag endast lämnas för KBT som täcker högst 90 % av bostadskostnaden. Kommunerna har möjlighet att låta KBT utges även för bostadskostnader som ligger utanför statsbidragsförordningens gränser och för kostnader som inte är knutna till bostadskostnaden. Merkostnaderna för detta måste dock i sin helhet bekostas av kommunen. Statsbidrag kan vidare utges för KBT till personer som bor på ålderdomshem eller sjukhem under förutsättning att bostadstillägget inte täcker bostadskostnader som utgör en del av en avgift för vars bestämmande endast pensionärens inkomst får läggas till grund.

Reglerna för inkomstprövning innebär att förmånen minskas med viss andel av den försäkrades inkomster vid sidan av folkpension och pensionstillskott. Om den årliga sidoinkomsten överstiger 1 000 kronor för en ensamstående pensionär resp. 1 500 kronor för ett pensionärspar minskas bostadstillägget med 35 % av den del av sidoinkomsten upp till 1,5 basbelopp som överstiger nämnda fribelopp. För sidoinkomst som överstiger 1,5 basbelopp minskas bostadstillägget med 40 % av sidoinkomsten.

Med årsinkomst avses den inkomst för år räknat som en pensionär kan antas komma att erhålla under den närmaste tiden. Som inkomst räknas dock bl.a inte allmänt barnbidrag, folkpension eller ATP till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskottet. För en pensionär som uppbär folkpension i form av ålderspension beaktas vid inkomstprövningen inte heller inkomster av anställning eller intäkt av aktiv näringsverksamhet.

Värdet av förmögenhet och avkastning därav beräknas enligt Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1979:5) om inkomstberäkning

m.m. Enligt dessa föreskrifter beaktas vid beräkning av avkastning av förmögenhet tillgångar som aktier, obligationer, banktillgodohavanden, kontanter utöver kontanter avsedda för hushåll och löpande utgifter, fordringar, andelar i ekonomiska föreningar och näringsfastigheter. Avkastningen på förmögenheten beräknas till 5 % av det beräknade värdet. Till förmögenhetens avkastning skall läggas 10 % av det belopp varmed förmögenheten överstiger för den som är gift 60 000 kronor och för den som är ogift 75 000 kronor. Vid inkomstprövningen tas inte hänsyn till förmögenhet eller avkastning av förmögenhet i form av privatbostadsfastighet eller privatbostad.

För sammanlevande makar beräknas vardera makens inkomst utgöra hälften av makarnas sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

I februari 1994 utbetalades KBT till 587 813 pensionärer med i genomsnitt 1 494 kronor per månad. Ca 70 kronor av detta belopp avser bostadstillägg som inte är statsbidragsgrundande.

Den 1 januari 1991 trädde lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension (SKBT) som komplement till KBT i kraft. SKBT kompenserar de pensionärer som har låg inkomst och hög boendekostnad. SKBT fyller ut skillnaden mellan å ena sidan den pensionsberättigades allmänna pension och övriga inkomster enligt reglerna för beräkning av årsinkomst vid prövning av KBT och å andra sidan socialbidragsnormen i den pensionsberättigades kommun. SKBT utges av kommunen med statsbidrag för 100 % av kostnaderna.

I februari 1994 utbetalades SKBT till 12 151 pensionärer med i genomsnitt 329 kronor per månad och pensionär.

3.2 Översyn av reglerna för bostadsstöd till pensionärer

Nuvarande lag för KBT tillkom för över 30 år sedan. Reglerna har ofta varit föremål för kritik och ändringar i regelsystemet har också varit vanliga. I sina huvuddrag har systemet dock förblivit detsamma. Allt sedan KBT-reglernas tillkomst har den vanligaste kritiken gällt de varierande KBT-nivåerna mellan kommunerna. Trots att reglerna för statsbidrag har påverkat kommunernas KBT-regler har stora skillnader uppstått. Skillnaderna har varit så stora att det kunnat skilja ett par tusen kronor i månaden i utgående KBT mellan två kommuner. Till följd av de ändrade regler som infördes den 1 mars 1993 är skillnaderna numera mindre.

De kraftigt ökade boendekostnaderna i början av år 1991 förstärkte problemen med de varierande KBT-nivåerna och ledde till att många pensionärer fick krympande ekonomiska marginaler och att vissa t.o.m. riskerade att hamna under socialbidragsnormen. För att skydda pensionärer med höga bostadskostnader och lågt KBT infördes det särskilda kommunala bostadstillägget våren 1991. Samtidigt tillsatte den dåvarande regeringen en kommitté med uppgift att se över hela systemet med kommunala bostadstillägg (dir. 1991:25). Kommittén antog namnet KBT-utredningen.

I direktiven angavs särskilt att kommittén borde komma med förslag till ett enhetligare system för bostadstillägg och därvid pröva frågan om ett ändrat huvudmannaskap. Därutöver påpekades i direktiven bl.a. behovet av förenklingar i regelsystemet, behovet av en översyn av inkomstberäkningen samt att kommittén borde pröva lämpligheten av att i ett nytt system för bostadstillägg inbegripa de kommunala bostadstilläggen för handikappade (KBH).

KBT-utredningen avlämnade i april 1992 sitt slutbetänkande Bostadsstöd till pensionärer (SOU 1992:21), där ett nytt system för bostadsstöd föreslogs. Det nya bostadstillägget till pensionärer (BTP) borde enligt utredningen träda i kraft den 1 juli 1993 och vara helt statligt. Utredningen föreslog också att ett högre bostadsstöd skulle kunna utges till handikappade, att en ny och enklare inkomstberäkning skulle användas och att fler maskinella omräkningar borde kunna göras. Eftersom det föreslagna systemet skulle medföra omfördelningar mellan pensionärerna föreslogs också övergångsbestämmelser under fyra år.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna samt en sammanställning över remissyttrandena finns tillgängliga i ärendet hos Socialdepartementet (S92/3225/F).

Regeringen gjorde hösten 1992 bedömningen att ett förstatligande av bostadsstödet inte kunde genomföras förrän den 1 januari 1995. För att underlätta ett förstatligande med helt enhetliga regler fr.o.m. år 1995 har regeringen i två steg – den 1 mars 1993 och den 1 januari 1994 – gjort förändringar i förordningen (1979:830) om statsbidrag till kommunala bostadstillägg. Förändringarna har inneburit att skillnaderna mellan kommunernas KBT-regler nu är mindre än tidigare. Åtskilliga kommuner har dock inte fullt ut anpassat sina KBT-regler efter de ersättningsnivåer som anges i statsbidragsförordningen. Detta försvårar en övergång till helt statliga och enhetliga regler. Vi föreslår trots detta att staten tar över bostadstilläggen men föreslår att kommunerna under en övergångstid skall kunna utge kompletterande bostadstillägg för att inte vissa pensionärer skall få alltför kännbara minskningar av bostadstillägget.

Den parlamentariska Pensionsarbetsgruppen (S 1991:14) kommer inom kort att lämna sitt betänkande med förslag till en genomgripande reformering av hela pensionssystemet. Förslaget innebär stora förändringar av de allmänna pensionernas konstruktion och kräver därmed väsentliga förändringar av reglerna för inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer. Nya regler för inkomstprövningen bör därför utformas utifrån det nya pensionssystemet och först efter det att riksdagen har fattat beslut om detta. Vi föreslår därför nu att samma inkomstprövning som gäller för KBT tills vidare även skall gälla för det nya bostadstillägget. I förslaget till ny lag har 5 §, som reglerar beräkning av årsinkomsten, kompletterats med vissa undantagsregler som tidigare angivits i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1979:5). I sak är inkomstberäkningen dock oförändrad.

Oaktat det nya pensionssystemet finns det emellertid skäl att överväga inkomstberäkningen för förtidspensionärer. Denna skiljer sig från den inkomstberäkning som görs för övriga pensionärer. Enligt nuvarande

inkomstregler för KBT betraktas inte folkpension och ett pensionstillskott som inkomst. Eftersom förtidspensionärer har rätt till högre pensionstillskott än övriga pensionärer kan dessa således ha högre inkomst innan bostadstillägget reduceras. Med dagens regler kan en förtidspensionär få 6 000 kronor mer per år i KBT än en ålderspensionär med samma inkomst.

Med anledning av bl.a. de ökande försäkringsutgifterna för förtidspension pågår inom regeringskansliet en översyn av de ekonomiska villkoren m.m. för förtidspensionärer. I samband med detta arbete kommer även frågan om inkomstberäkning för förtidspensionärer i KBT-sammanhang att beredas.

Särskilda skatteregler gäller i dag för pensionärer, vilket påverkar reglerna för inkomstprövning. En given inkomst kan därför vara mer värd för en pensionär än vad motsvarande inkomst är för en löntagare. Av detta skäl skiljer sig inkomstprövningen i KBT-systemet från den som gäller i bostadsbidragssystemet för barnfamiljer. Med ett reformerat pensionssystem där pensionärer beskattas på samma sätt som löntagare, vilket Pensionsarbetsgruppen väntas föreslå fr.o.m. år 2000, blir inkomster för löntagare och pensionärer jämförbara. Därmed skapas förutsättningar för att samtidigt med nya inkomstprövningsregler för pensionärernas bostadstillägg åstadkomma ett enhetligt regelsystem för alla bostadsstöd.

I nuvarande lag om KBT regleras också rätten till hustrutillägg och hur detta skall beräknas. Från och med den 1 januari 1990 har en successiv avveckling av hustrutillägget påbörjats. Hustrutillägget kan numera endast lämnas till kvinnor som är födda 1934 eller tidigare. Rätten till hustrutillägg prövas samtidigt med KBT och inkomstprövas på motsvarande sätt som gäller för KBT. Vårt förslag till ny lag om bostadstillägg till pensionärer innebär att den nuvarande lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg kan upphävas och att hustrutillägget regleras i en särskild lag.

3.3 Lagrådet

Förslagen om ändring i kommunalskattelagen och om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. gäller ämnen som faller inom Lagrådets granskningsområde. Dessa förslag är emellertid endast namn- och hänvisningsändringar varför Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Statligt bostadstillägg till pensionärer

Regeringens förslag: Det nuvarande kommunala bostadstillägget ersätts med ett statligt bostadstillägg. Bostadstillägg lämnas med 85 procent av bostadskostnad mellan 100 kronor och 4 000 kronor per månad.

KBT-utredningens förslag: Huvudmannaskapet för bostadsstödet till pensionärer övertas av staten. Bostadsbidrag lämnas med 95 % av bostadskostnad mellan 300 kronor och 4 500 kronor per månad. För pensionärer med handikapp lämnas bostadsbidrag med 95 % av bostadskostnad över 300 kronor per månad.

Remissinstanserna: Många remissinstanser har yttrat sig över förslaget till ändrat huvudmannaskap. Samtliga tillstyrker att staten övertar huvudmannaskapet. Svenska Kommunförbundet och Stockholms stad anser dock att en förutsättning för detta är att kommunerna inte skall behöva utge kompletterande bostadsbidrag.

Av det stora antal remissinstanser som yttrat sig om utformningen av bostadsbidraget poängterar många vikten av ett enhetligt stödsystem. Kungsbacka kommun anser att den övre bostadskostnadsgränsen bör vara differentierad mellan kommunerna. Ingen remissinstans anser de föreslagna reglerna generellt vara för generösa. Boverket påpekar dock att konstruktionen kan vara kostnadsdrivande och förordar i stället att den nedre gränsen tas bort och att ersättningsprocenten sänks. Örebro och Bräcke kommuner förordar på liknande sätt såväl en lägre nedre gräns som en lägre ersättningsprocent. Några kommuner anser att den nedre gränsen bör vara lägre än 300 kronor. Kommunförbundet och några kommuner förordar en modell med varierad ersättningsprocent inom bostadskostnadsintervallet. Femton remissinstanser – därav åtta kommuner – anser att det föreslagna systemet ger för lågt bostadsbidrag. Flera av dessa hänvisar till att hyror i nyproduktion kan vara högre än 4 500 kronor per månad.

De nio remissinstanser som yttrat sig över förslaget att handikappade pensionärer skall kunna få högre bostadsbidrag har tillstyrkt detta.

Skälen för regeringens förslag: Skillnaderna mellan kommunernas ersättningsregler för KBT har tidigare varit betydande och ofta blivit föremål för diskussion. I och med de senaste årens ändringar i reglerna för statsbidrag till KBT har skillnaderna minskat. Hälften av kommunerna har i dag enhetliga regler och ersätter 90 procent av bostadskostnad mellan 150 kronor och 3 500 kronor per månad. Övriga kommuner har som regel samma bostadskostnadsgränser men ersätter bostadskostnad med mellan 85 och 100 procent.

För många pensionärer utgör KBT ett väsentligt tillskott till pensionen. Eftersom folkpension och pensionstillskott inte är tillräckliga för att täcka levnadsomkostnader och en normal hyra bör bostadsstödet ses som en del av det allmänna pensionssystemet för vilket staten har ett helhetsansvar. Det är inte acceptabelt att det allmänna pensionssystemet ger olika utfall beroende på var i Sverige man bor. Staten bör därför ta över ansvaret för bostadsstödet.

Före den 1 mars 1993 lämnades statsbidrag för KBT som täckte 85 % – 100 % av bostadskostnad mellan 80 kronor och 1 900 kronor per månad för ogift pensionär. Detta innebar att skillnaderna mellan kommunernas regler var stora. För att underlätta ett förstatligande med helt enhetliga regler har statsbidragsreglerna förändrats i två steg i riktning mot ett bidragssystem som i större utsträckning fungerar som ett hög-

kostnadsskydd. Den övre bostadskostnadsgränsen har höjts kraftigt, vilket till en del har finansierats med sänkt ersättningsprocent. Den sänkta ersättningsprocenten har också till syfte att systemet skall vara mer kostnadsdämpande. Det skall för en pensionär alltid vara ekonomiskt lönsamt att välja en billigare bostad framför en dyrare bostad. I de flesta kommuner får en KBT-tagare i dag, förutom de första 150 kronorna, själv betala 10 % av sin bostadskostnad.

Vid övergången till ett statligt system föreslår vi att ett ytterligare steg i samma riktning tas. Den övre gränsen föreslås höjas till 4 000 kronor per månad samtidigt som ersättningsgraden sänks till 85 %. En sådan förändring innebär emellertid omfördelningar mellan pensionärerna och att många pensionärer får sänkt bostadstillägg. För att mildra de minskningar som blir följden av förändringen föreslår vi därför att den nedre gränsen för ersättning av bostadskostnad sänks från 150 kronor till 100 kronor per månad.

Förändringen innebär att pensionärer med höga hyror får upp till 300 kronor mer i bostadstillägg medan pensionärer med medelhöga hyror får sänkt bostadstillägg med som mest 125 kronor per månad. År 1995 beräknas boendekostnaderna öka med i genomsnitt 4,7 %. Om hänsyn tas till denna höjning av boendekostnaderna och de nya ersättningsreglerna blir nettoeffekten, i kronor räknat, att ingen får sänkt bostadstillägg.

De föreslagna reglerna för statligt bostadstillägg till pensionärer föreslås att gälla lika för alla pensionärer. Detta innebär bl.a. att handikappade pensionärer inte ges rätt till högre statligt bostadstillägg än övriga pensionärer. Kommunerna har enligt socialtjänstlagen (1980:620) det samlade ansvaret för handikappomsorgen. För boendet kan detta ta sig olika uttryck beroende på lokala förhållanden och prioriteringar. Generellt gäller enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. att en kommun är skyldig att lämna bidrag för ombyggnad av bostäder för funktionshindrade. Vid nybyggnad samt köp eller byte av bostad krävs dock särskilda skäl för att bostadsanpassningsbidrag skall kunna lämnas. Ett annat sätt att tillförsäkra handikappade ett eget och ändamålsenligt boende är att satsa på anpassade bostäder i nyproduktion. I sådant fall kommer merkostnaden vanligen till uttryck i en förhöjd hyra som ofta kompenseras med ett högre KBT eller kommunalt bostadstillägg till handikappade (KBH). Ett förhöjt bostadstillägg för handikappade inom ramen för ett statligt bostadsstöd skulle emellertid ge incitament för kommunerna att lägga merkostnaderna på hyran. En sådan konstruktion där kommunen bestämmer hyresavgiften medan staten står för kostnaden i form av bostadstillägg riskerar att bli kostnadsdrivande på sikt. Vi anser därför att såväl ansvar som kostnader för handikappade pensionärers boende även i fortsättningen bör vara en kommunal angelägenhet.

Regeringen kommer senare under våren att föreslå riksdagen en ändring i lagen (1992:1776) om samordning av systemen för social trygghet för personer som flyttar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detta föranleds av det beslut av Gemensamma EES-kommittén

om ändring av Bilaga VI till EES-avtalet som kan förväntas tas den 8 mars 1994. Ändringen innebär att det klargörs dels att inte heller vid tillämpningen av samordningslagen skall nuvarande kommunala bostadstillägg betalas till andra pensionärer än de som är bosatta i Sverige dels att pension från annat EES-land skall jämföras med svensk pension för att fastställa rätten till kommunalt bostadstillägg. Detsamma får anses gälla vid tillämpningen av samordningslagen på det föreslagna bostadstillägget till dess EES-avtalet har anpassats till den nya lagen.

5 Kommunala tilläggsregler

Regeringens förslag: För att mildra effekten av de minskningar som vissa pensionärer drabbas av vid övergången till ett enhetligt system föreslås kommunerna kunna lämna kompletterande bostadstillägg under en övergångstid av fyra år. Sådant kompletterande bostadstillägg skall bekostas av kommunen.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare nämnts varierar storleken av de kommunala bostadstilläggen mellan kommunerna även om skillnaderna numera inte är lika stora som tidigare. Vissa kommuner har emellertid fortfarande regler som innebär att vissa pensionärer får betydligt högre kommunalt bostadstillägg (KBT) än det bostadstillägg som de skulle få enligt regeringens förslag till nytt bostadsstöd. Ett 15-tal kommuner ersätter 100 % av bostadskostnaden trots de förändringar som gjorts i statsbidragsförordningen i syfte att underlätta övergången till ett enhetligt statligt bostadstillägg. Dessutom finns i ca 50 kommuner specialregler för vissa boendeformer eller för vissa pensionärskategorier. Oftast innebär dessa specialregler att högre bostadskostnadsgränser eller högre procentsats tillämpas för boende i servicehus resp. för pensionärer med handikapp. Uppskattningsvis 12 000 pensionärer uppbär nu KBT för bostadskostnad överstigande den föreslagna övre bostadskostnadsgränsen på 4 000 kronor i månaden.

Vissa kommuners högre bostadskostnadsgränser beror på lokala förhållanden vad gäller hyresnivåer, bostadsbyggande m.m. Andra kommuner har via systemet med kommunala bostadstillägg valt att ge stöd åt handikappade med behov av en större eller dyrare bostad.

Regeringens uppfattning är att statliga regler för bostadstillägg bör vara generella och att de därför inte bör differentieras utifrån lokala förhållanden. Detta är också det huvudsakliga motivet till ett förstärkt statligt bostadsstöd.

Många kommuner har inte i tillräcklig grad anpassat sina kommunala regler för att helt statliga regler skall kunna genomföras den 1 januari 1995. En övergång till helt enhetliga regler skulle innebära att många pensionärer skulle få minskningar på flera hundra kronor per månad och ibland betydligt mer. Så stora och snabba omställningar får anses otillfredsställande.

Vi har övervägt om övergångsbestämmelser som skyddar mot sådana minskningar bör tillämpas i det statliga regelverket. Sådana övergångsbestämmelser skulle emellertid medföra att vissa pensionärer får ett högre statligt bostadstillägg enbart av det skälet att de bor i en viss kommun. Vi anser att en sådan särbehandling bör undvikas i ett statligt system för bostadstillägg.

För att mildra effekterna av övergången till ett enhetligt system föreslås i stället en tidsbegränsad möjlighet till kommunala tilläggsregler. I det system för statligt bostadstillägg som regeringen nu föreslår finns en självrisk på 15 %. En högre ersättningsnivå innebär att marginalkostnaden för att skaffa sig ett dyrare boende blir låg. Detta skulle kunna leda till en förskjutning till ett dyrare boende totalt sett. För att mildra övergången till ett nytt system kommer kommunerna att tillåtas fylla på med högre ersättning. Kommunerna skall därför ges möjlighet att under åren 1995 - 1998 med egna medel lämna kompletterande bostadstillägg. Regeringen vill dock slå fast att en sådan lösning bara är temporär och att det därför är väsentligt att de kommunala tilläggsreglerna under övergångstiden anpassas till de statliga reglerna. Avsikten är att anpassningen till det enhetliga systemet skall ske stegvis så att alltför stora och plötsliga omställningar undviks.

Regeringen förutsätter att en sådan anpassning sker och föreslår därför ingen statlig reglering av hur detta skall genomföras. Vi kommer dock att följa utvecklingen och om detta bedöms nödvändigt senare föreslå en reglering av anpassningen.

De kommunala tilläggsreglerna administreras av försäkringskassorna vad gäller uträkning, utbetalning, redovisning m.m. I den mån tilläggsreglerna kräver utredning eller bedömning av om rätt till kompletterande bostadstillägg föreligger så är detta en uppgift för kommunen. Regeringen kommer senare i förordningen att reglera de administrativa villkoren för de kommunala tilläggsreglerna.

6 Särskilt bostadstillägg

Regeringens förslag: Utöver bostadstillägg betalas ett särskilt bostadstillägg ut om pensionärens inkomst - efter det att en skälig bostadskostnad är betald - understiger en skälig levnadsnivå. Vad som skall anses utgöra en skälig bostadskostnad resp. en skälig levnadsnivå preciseras av regeringen i förordning. Socialstyrelsens normer för beräkning av socialbidrag kan här tjäna som vägledning. I sådant fall betalas särskilt bostadstillägg ut så att inkomsten når upp till den skäliga levnadsnivån. Reglerna för det särskilda bostadstillägget är enligt förslaget likvärdiga med de regler som för närvarande gäller för särskilt kommunalt bostadstillägg (SKBT) med den skillnaden att enhetliga normer skall användas i stället för resp. kommuns norm för socialbidrag och högsta bostadskostnad.

Skälen för regeringens förslag: Det särskilda kommunala bostadstillägget infördes den 1 maj 1991 för att kompensera de pensionärer som till följd av höga hyreshöjningar och ett lågt kommunalt bostadstillägg hamnade under socialbidragsnormen. Samtidigt med lagen gavs KBT-utredningen (dir. 1991:25) i uppdrag bl.a. att föreslå en avlösning eller en förlängning av giltigheten av lagen för SKBT. Av detta skäl begränsades lagen till att gälla till utgången av år 1991. Lagen har senare förlängts med ett år i taget och gäller nu till utgången av år 1994.

Rätten till SKBT beräknas automatiskt varje månad för samtliga pensionärer som får KBT. Antalet SKBT-tagare är därför en form av mätare för hur väl KBT-systemet tillgodoser pensionärernas behov av stöd till bostadskostnaden. Antalet SKBT-tagare var vid lagens införande drygt 16 000 personer men ökade till ca 30 000 vid slutet av år 1991. Antalet ökade under år 1992. I februari år 1993 nåddes kulmen då nästan 42 000 pensionärer fick SKBT. Efter förändringarna i KBT-reglerna den 1 mars 1993 och den 1 januari 1994, som syftade till att höja KBT-nivåerna och utjämna skillnaderna mellan kommunerna, minskade behovet. Antalet är i februari år 1994 nere i 12 151 personer.

För att en pensionär med låg eller ingen ATP skall få SKBT fordras år 1994 normalt en bostadskostnad på ca 4 000 kronor per månad. Ett statligt system för bostadstillägg kan av ekonomiska och principiella skäl inte lämna bostadstillägg så att det täcker även mycket höga nivåer på bostadskostnader. Samtidigt kommer det alltid att finnas pensionärer som är beroende av bostäder med höga boendekostnader. Regeringen anser därför att det föreslagna statliga bostadstillägget bör kompletteras med ett statligt särskilt bostadstillägg som på motsvarande sätt som SKBT förhindrar att pensionärer med låg inkomst och hög bostadskostnad hamnar under socialbidragsnormen.

Det nuvarande systemet med SKBT fungerar i avgörande delar mycket bra. De månatliga beräkningarna sker automatiskt, exakt och till en mycket låg kostnad. Vi anser därför att ett system med särskilt bostadstillägg bör ingå i ett statligt system för bostadsstöd till pensionärer.

Det särskilda kommunala bostadstillägget fungerar som en utfyllnad när det kommunala bostadstillägget inte räcker till för att pensionärens inkomst efter hyra skall nå upp till socialbidragsnormen. Eftersom det nuvarande bostadstillägget är kommunalt gäller att den socialbidragsnorm som i första hand tillämpas är kommunens egen. Lägre norm än Socialstyrelsens rekommenderade socialbidragsnorm tillämpas dock inte. Vid övergång till ett statligt bostadstillägg och ett statligt särskilt bostadstillägg bör bidragets storlek inte längre vara beroende av kommunala normer. I ett statligt system bör därför en enhetlig norm för skälig levnadsnivå användas. En skälig levnadsnivå bör lämpligen anknyta till den norm för socialbidrag som fastställs av Socialstyrelsen.

Motsvarande gäller för den högsta bostadskostnad som kan användas vid beräkning av SKBT. För SKBT gäller att kommunens bostadskostnadsnorm i första hand används – dock lägst Socialstyrelsens bostads-

kostnadsnorm. Även här bör i ett statligt system en enhetlig norm användas som anknyter till Socialstyrelsens norm för bostadskostnad.

Vi anser det lämpligt att regeringen utfärdar närmare föreskrifter för tillämpningen av reglerna om särskilt bostadstillägg i vad avser innebörden av begreppen skälig levnadsnivå respektive skälig bostadskostnad.

7 Bostadstillägg för boende i särskilda boendeformer

Regeringens förslag: För boende i särskild boendeform lämnas bostadstillägg för en- och tvåbäddsrums men inte för flerbäddsrums med fler än två platser.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade hösten 1992 om avgifter inom äldre- och handikappomsorgen (prop. 1992/93:129, bet. 1992/93:SoU 12, rskr. 1992/93:132). Riksdagens beslut innebar bl.a. att särreglering av sådana avgifter som avser helinackordering i särskilda boendeformer upphörde och att kommunerna fick ta ut avgifter för boende i de övertagna sjukhemmen. Ett syfte med förändringen var att avgifterna skulle vara neutrala mellan boende i eget hem och i särskilda boendeformer. En konsekvens av förändringarna var att KBT även kan utgå för dessa boendeformer under förutsättning att en separat bostadskostnad är fastställd och att denna är fastställd utan hänsyn till pensionärens inkomst.

Enligt propositionen om avgifter inom äldre- och handikappomsorgen bör kommunerna ges möjlighet att själva utforma avgiftssystemen med utgångspunkt i lokala förutsättningar och med syfte att åstadkomma en neutral hyressättning mellan skilda boendeformer. Några detaljerade regler för avgiftssättningen angavs inte men vissa riktlinjer fastlades i propositionen. Avgifterna för boendet skall vara skäliga. De får inte ges en schablonmässig tillämpning och får inte heller överstiga kommunens självkostnad. Den enskilde skall enligt propositionen förbehållas tillräckliga medel för sina personliga behov. Regeringen uttalade också att hänsyn måste tas till standardskillnader vid fastställande av bostadskostnad.

Regeringen anmälde i propositionen att Socialstyrelsen och Riksrevisionsverket skulle ges i uppdrag att noga följa utvecklingen och utformningen av kommunernas avgiftssystem. Ett sådant uppdrag lämnades den 18 mars 1993. Socialstyrelsen har redovisat sitt resultat i en delrapport den 1 juni 1993 och i en slutrapport den 6 december 1993.

Av Socialstyrelsens rapport, som grundar sig på en undersökning av 84 kommuner, framgår bl.a. att flertalet kommuner har infört KBT-grundande bostadskostnader och att i princip samtliga kommuner kommer att ha infört sådana senast mot slutet av år 1994. Rapporten visar också att hyressättningen i några avseenden och i inte obetydlig omfatt-

ning strider mot vissa av de principer som angavs i propositionen om avgifter inom äldre- och handikappolitiken. Bland annat framgår att

- 20 % av de kommuner som fastställt en separat boendeavgift för sjukhem inte har differentierat den med hänsyn till hur många som bor i rummet
- hälften av kommunerna som infört en boendeavgift på sjukhem inte har differentierat avgiften med hänsyn till standardskillnader
- de kraftiga variationer i hyresnivå som förekommer för flerbäddsrum är större än vad som kan motiveras av standardskillnader. Kommunerna får mer än dubbelt så stora intäkter för flerbäddsrum än för enkelrum.

Regeringen finner att kommunernas avgiftssättning för boendet i främst flerbäddsrummen inte fungerar tillfredsställande för att avgifterna på ett godtagbart sätt skall kunna fungera som underlag för ett bostadstillägg som i sin helhet bekostas av staten.

Ett i detta sammanhang viktigt socialpolitiskt mål är att de pensionärer som önskar det skall ha möjlighet till ett eget rum. Det bör inte finnas incitament som motverkar detta mål. Samtidigt kan konstateras att den totala bostadskostnaden för ett flerbäddsrum enligt Socialstyrelsens kartläggning är betydligt högre än bostadskostnaden i enbäddsrum. Vi anser det angeläget att incitamenten för att bibehålla flerbäddsrummen motverkas. Av detta skäl bör bostadstillägg i princip endast betalas ut för enkelrum. Det kan dock finnas skäl som talar för att bostadstillägg också skall kunna utgå till tvåbäddsrum. Alltför starka incitament att snabbt avveckla flerbäddsrummen kan på kort sikt innebära problem att tillgodose de äldres behov av sådant särskilt boende som sjukhemmen representerar. Det kan också finnas äldre som i vissa situationer i livet kan önska dela rum med någon annan. Vi föreslår därför att bostadstillägg tills vidare skall kunna betalas ut för både en- och tvåbäddsrum.

Ur bostadstilläggsynpunkt bör ett tvåbäddsrum ses som *en* bostad. Den övre gräns för bostadskostnad som anges i vårt förslag till statligt bostadstillägg bör därför gälla för hela rummet. För boende i tvåbäddsrum bör således bostadstillägg kunna lämnas med 85 procent av bostadskostnad mellan 100 kronor och 2 000 kronor per månad. Eftersom bostadstillägg för makar beräknas gemensamt bör emellertid de ordinarie ersättningsreglerna gälla för makar gemensamt.

Nuvarande ordning innebär att kommunen fastställer en bostadskostnad för boende i de särskilda boendeformerna för vilket KBT betalas ut, som till största delen bekostas av staten. Med ett statligt bostadstillägg skulle staten bekosta hela bostadstillägget. Konstruktionen innehåller i sig inget kostnadsdämpande moment. Även om bostadskostnaderna fastställs på ett rimligt sätt riskerar ett sådant system på sikt därför att bli kostnadsdrivande. Av detta skäl och med beaktande av hittills vunna erfarenheter av avgiftssättningen har vi övervägt om normer bör införas för vilken bostadskostnad i särskilda boendeformer som högst kan ligga till grund för beräkning av bostadstillägg. En sådan statlig reglering av kommunernas avgiftssättning är emellertid inte önskvärd och bör därför om möjligt undvikas. Regeringen avser emellertid även fortsättningsvis

8 Minskning av bostadstillägg

Regeringens förslag: Bostadstillägget minskas utan hänsyn till de fribelopp på 1 000 kronor för ogift resp. 750 kronor för gift pensionär som gäller vid minskning av KBT.

Skälen för regeringens förslag: Den årsinkomst som påverkar det kommunala bostadstillägget består som regel av pensionärens inkomster utöver ett folkpensionsbelopp och ett pensionstillskott. Vid beräkning av KBT dras från den fastställda årsinkomsten ett fribelopp på 1 000 kronor för ogift och 750 kronor för gift pensionär. Den återstående delen av årsinkomsten reducerar bostadstillägget med 35 % av den fastställda årsinkomsten upp till 1,5 basbelopp. För årsinkomst som överstiger 1,5 basbelopp minskas bostadstillägget med 40 % av årsinkomsten. Fri-beloppen har tidigare varit 2 000 kronor för ogift och 1 500 kronor för gift pensionär men sänktes till nuvarande nivå den 1 juli 1981. Sänkningen gjordes eftersom höjningarna av pensionstillskottet medfört att KBT-tagarna successivt fått en allt högre inkomst som inte reducerar bostadstillägget.

Sedan den 1 juli 1981 har pensionstillskottet ytterligare höjts samtidigt som fribeloppen urholkats i värde. Fribeloppen får därför anses ha mist sitt ursprungliga syfte att möjliggöra för en pensionär att ha en sidoinkomst utöver folkpensionen som inte reducerar bostadstillägget.

Ett avskaffande av fribeloppen innebär att alla pensionärer som har en inkomst överstigande folkpension, pensionstillskott och de nämnda fribeloppen på 1 000 resp. 750 kronor får minskat bostadstillägg med 22 - 33 kronor per månad. Totalt innebär förändringen minskade utgifter med ca 160 miljoner kronor per år.

9 Lägsta gräns för utbetalning av bostadstillägg

Regeringens förslag: Bostadstillägg på mindre belopp än 25 kronor per månad betalas inte ut. Om pensionären är berättigad till särskilt bostadstillägg betalas dock bostadstillägg ut oavsett beloppets storlek.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler för KBT betalas bostadstillägget ut oavsett beloppets storlek. Det finns därför pensionärer som får mycket små utbetalningar av bostadstillägg. Något

hundratal får KBT med en krona per månad. Så små belopp förorsakar många gånger irritation hos mottagaren och uppfattas ofta som ett hån mot den som sökt ett bidrag. Många förundras också över varför så små belopp betalas ut eftersom administrationskostnaden för en sådan utbetalning antas vara betydligt större.

Eftersom bostadstillägg betalas ut tillsammans med pensionen kostar den månatliga utbetalningen mycket litet. En ansökan om bostadstillägg måste dock hanteras oavsett om resultatet endast blir en krona i bostadstillägg. Även om ett beviljat bostadstillägg innebär en begränsad kostnad finns inga starka ekonomiska skäl till att inte betala ut små belopp. Skälet till regeringens förslag är i stället att utbetalningen förorsakar irritation och därmed riskerar att leda till minskat förtroende för bidragssystemets effektivitet.

I systemet för bostadsbidrag till barnfamiljer finns en lägsta utbetalningsgräns på 100 kronor per månad. Eftersom det för bostadstilläggen för pensionärer endast finns begränsade administrativa skäl för en lägsta gräns anser regeringen att lägstabeloppet bör sättas lägre och därför vid en nivå på 25 kronor per månad och pensionär. Denna gräns bör även gälla utbetalning av det kompletterande kommunala bostadstillägget.

Oftast har en pensionär med så lågt bostadstillägg som 25 kronor per månad för stor inkomst för att vara berättigad till särskilt bostadstillägg. För att en pensionär inte skall riskera att hamna på en nivå under socialbidragsnormen är det emellertid väsentligt att bostadstillägg alltid, oavsett belopp, betalas ut om särskilt bostadstillägg betalas ut.

Eftersom gränsen är knuten till en månadsutbetalning gäller att retroaktiva utbetalningar som totalt överstiger 25 kronor inte skall betalas ut om beloppet per månad understiger 25 kronor.

Förslaget innebär en minskad kostnad på ca 2 miljoner kronor per år.

10 Omräkning vid ändrad avtalspension

Regeringens förslag: Bostadstillägg får räknas om utan föregående underrättelse när avtalspension eller motsvarande pension som följer av kollektivavtal ändras. Omräkning av bostadstillägg utan ansökan kan därmed ske vid i stort sett samtliga pensionsförändringar. Härigenom skapas förutsättningar för framtida omräkningar via ADB.

KBT-utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser tar upp frågan. Ingen av dessa instanser är i sak negativa till maskinella omräkningar. Försäkringsöverdomstolen ställer sig emellertid frågande till pensionärens juridiska ansvar om en omräkning inte blir riktig. Datainspektionen påpekar att en reglering av personregistren inom området bör göras

och att frågan om vilket ADB-stöd som skall få användas bör regleras innan ett genomförande kan ske.

Skälen för regeringens förslag: Idag omräknas KBT automatiskt bl.a. när tilläggspension och statlig eller kommunal personalpension ändras. Detta sker med stöd av 6 och 10 §§ lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension och 32 § lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring. När KBT beviljas första gången, underrättas pensionären om att tillägget kommer att räknas om automatiskt när vissa pensionsförmåner ändras och att någon underrättelse inte kommer att ske inför varje omräkning. Den praktiska hanteringen av omräkningen sker med hjälp av ADB inom ramen för de tillstånd Datainspektionen meddelat för verksamheten.

Förfarandet innebär att fler än 400 000 KBT-tagare årligen får sitt KBT omräknat när pensionsförmåner ändras. Förutom att KBT alltid är beräknat utifrån aktuell inkomst är denna hantering mycket rationell.

Något lagstöd för att på motsvarande sätt utan föregående kommunikering räkna om KBT när privata avtalspensioner ändras finns inte. För närvarande underrättas pensionären av försäkringskassan utifrån datalistor som tillhandahålls av pensionsutbetalaren, om att den höjda pensionen kan leda till att KBT kommer att räknas om. Pensionären bereds därvid tillfälle att yttra sig över den planerade omräkningen enligt reglerna om kommunikering i förvaltningslagen (1986:223). Därefter förs uppgifterna om de nya pensionerna in i ADB-systemen varpå KBT räknas om. De vanligaste avtalspensionerna av detta slag är SPP-pension, STP-pension samt AGS-ersättning. Ca 150 000 av KBT-tagarna har någon av dessa pensioner. Den nuvarande hanteringen av KBT-omräkningar när avtalspensionerna ändras är omständlig och resurskrävande. Det tar också tid innan alla omräkningar är klara, vilket i sin tur medför att för högt KBT betalas ut under en tid.

Vi föreslår att lagstödet för omräkning av bostadstillägg utan särskild underrättelse utökas så att det även omfattar omräkning med anledning av ändrad avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal så att omräkningarna därmed blir oberoende av vilken arbetsmarknadssektor som pensionären arbetat inom. Förutom en mer tidsenlig och effektiv hantering uppnås även förutsättningar för en likformig behandling av det stora flertalet pensionsinkomster oavsett om de är statliga, kommunala eller privata.

Med denna utvidgning av möjligheterna att räkna om bostadstillägg utan föregående kommunikering skapas förutsättningar för en rationell hantering även när avtalspensioner ändras. För att effektivt utnyttja dessa möjligheter kan nuvarande ADB-rutiner behöva ändras. Detta och förslaget till ny lagstiftning i övrigt kan innebära behov av nya eller ändrade tillstånd enligt datalagen (1973:289).

På sikt bör en författningsreglering av personregistren på området övervägas. Frågan om en socialförsäkringslag bereds nu inom Socialdepartementet och en proposition om detta planeras till våren 1994. Ett sådant lagförslag kan även komma att omfatta en reglering av personregistren på detta område.

Om ökade automatiska omräkningar görs är det väsentligt att de inte uppfattas så att pensionären därigenom fräntas ansvaret för att bostadstillägget beräknas utifrån rätt uppgifter. Vid ett genomförande måste därför vikt läggas vid information om omräkningarna och att automatiska omräkningar främst syftar till effektivare hantering och lägre kostnader. När bostadstillägg nybeviljas måste pensionären informeras om att bostadstillägget kommer att räknas om automatiskt när avtalspension ändras. En sådan automatisk omräkning fordrar att ett beslutsmeddelande med besvärshänvisning sänds till pensionären och att det i beslutsmeddelandet tydligt informeras om skälet till omräkningen och vilken pension som ligger till grund för omräkningen.

Eftersom bostadstillägget med detta system kan räknas om snabbare uppkommer en besparing som har beräknats till ca 5 miljoner kronor per år. Dessutom kan vissa administrativa besparingar göras. En omräkningsrutin av detta slag kräver emellertid ett visst utvecklingsarbete innan den kan tas i drift. Besparingen faller därför inte ut omedelbart.

11 Omräkning vid hyreshöjning

Regeringens förslag: Bostadstillägg får, när det bedöms lämpligt, räknas om utan föregående underrättelse till den bidragsberättigade om hyra eller avgift ändras för hyres- eller bostadsrättslägenhet. En förutsättning för att bostadstillägget skall få räknas om är att deltagandet är frivilligt. Varje pensionär får själv avgöra om bostadstillägget skall räknas om på detta sätt eller inte. Härigenom skapas förutsättningar för framtida omräkningar med hjälp av ADB.

KBT-utredningens förslag: Ett system för maskinella omräkningar bör genomföras. Ett sådant system bygger emellertid på lokala registerbearbetningar vars villkor utreddes av utredningen (S 1990:05) om socialförsäkringsregisterlag. I avvaktan på denna utrednings resultat lade KBT-utredningen inget förslag om maskinella omräkningar vid hyreshöjningar.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser tar upp frågan. Ingen av dessa instanser är i sak negativa till maskinella omräkningar. Försäkringsöverdomstolen ställer sig emellertid frågande till pensionärens juridiska ansvar om en omräkning inte blir riktig. Datainspektionen påpekar att en reglering av personregistren inom området bör göras och att frågan om vilket ADB-stöd som skall få användas bör regleras innan ett genomförandet kan ske.

Skälen för regeringens förslag: Omkring 3/4 av nuvarande KBT-tagare bor i hyres- eller bostadsrättslägenhet. De flesta av dessa ca 440 000 pensionärer får sin hyra eller avgift höjd varje år. För att få sitt bostadstillägg omräknat måste de meddela den nya hyran till för-

säkringskassan, vilket en stor del av pensionärerna också gör. En stor del av KBT-hanteringen åtgår därför till att räkna om bostadstillägg p.g.a. höjda hyror. Eftersom hyreshöjningar oftast sker vid årsskiften riskerar den koncentrerade arbetsbelastningen leda till väntetider.

KBT-utredningen ansåg att möjlighet till maskinella omräkningar vid hyreshöjningar bör öppnas men man avstod från att lägga ett konkret förslag. De skäl som angavs var att sådana omräkningar förutsätter lokala register varför frågan borde avgöras först när utredningen om socialförsäkringsregisterlag är klar. Denna utredning lämnade i mars 1993 ett slutbetänkande (Socialförsäkringsregister SOU:1993:11). I betänkandet behandlas bl.a. vad ett socialförsäkringsregister får innehålla och dess användning. Utredningens förslag omfattar inrättande av såväl centrala som lokala register. Enligt förslaget bör också uppgifter kunna tillföras från andra personregister om detta är motiverat och om detta föreskrivs i lag eller förordning eller följer av beslut från Datainspektionen.

Vi föreslår att omräkning av bostadstillägg får göras utan ansökan eller anmälan när hyra ändras för en hyreslägenhet eller när avgift ändras för en bostadsrättslägenhet. Som förutsättning gäller dock att pensionären medgivit att så får ske.

För att sådan omräkning skall kunna vara effektiv fordras bl.a. att uppgifter hämtas in via ADB-media och att lokala samkörningar av register görs. Sådan omräkning och registerhållning fordrar ADB-stöd, vilket är tillståndspliktigt enligt datalagen (1973:289). För närvarande gäller att tillstånd för sådan ADB-hantering får sökas från Datatinspektionen. Frågan om en socialförsäkringsregisterlag bereds som ovan nämnts inom Socialdepartementet och en proposition om detta planeras till våren 1994.

En omräkning av detta slag fordrar en hel del lokalt utvecklingsarbete och ett praktiskt samarbete med bostadsbolag eller liknande. Eftersom många pensionärer hyr lägenhet hos relativt små bolag torde sådana omräkningar långt ifrån alltid vara lönsamma. Det blir därför bl.a. kommunens storlek och de lokala förutsättningarna som avgör om denna omräkningsmöjlighet bör utnyttjas.

Sedan några år pågår i Göteborg ett försök med maskinella omräkningar vid hyreshöjningar. Erfarenheterna från försöket visar att omräkningarna sker betydligt snabbare och med mindre resursinsats samtidigt som pensionärerna överlag är positiva. Endast någon procent av pensionärerna har valt att inte delta i de automatiska omräkningarna.

En omräkning av detta slag kommer normalt att leda till högre bostadstillägg. Det är därför av stor betydelse att pensionären inte fräntas ansvaret för förändringen av bostadstillägget och systemet inte uppfattas som tvingande. Således är det väsentligt att systemet bygger på frivillighet så att varje pensionär själv och på ett enkelt sätt får välja om denne skall delta eller avstå från att vara med i omräkningsförfarandet. Informationen i beslutsmeddelandet efter en omräkning måste också vara så tydlig att var och en tydligt kan se att denne valt att delta och vilka uppgifter som ligger till grund för det omräknade bostadstillägget.

I prop. 1993/94:100 har regeringen aviserat förslag om nya regler för bostadstillägg för pensionärer. Regeringen återkommer nu till dessa frågor.

Femte huvudtiteln

B. Ekonomisk trygghet vid sjukdom, handikapp och ålderdom

B 7. Bostadstillägg till pensionärer

1992/93	Utgift	4 151 000 000 ¹⁾
1993/94	Anslag	6 700 000 000 ¹⁾
1994/95	Förslag	8 700 000 000

¹⁾ Anslaget Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension

Regeringens överväganden

Den 1 januari 1993 sänktes ersättningsnivåerna för vissa pensionsförmåner med två procentenheter. För att mildra effekten för de pensionärer som har det sämst ställt beslutade riksdagen under hösten 1992 att bl.a. förbättra de kommunala bostadstilläggen. De totala kostnaderna för KBT beräknades därvid uppgå till 9 700 miljoner kronor, varav statsbidraget utgjorde 6 700 miljoner kronor.

Med anledning av de nya reglerna för KBT, som infördes den 1 mars 1993, har antalet KBT-tagare under ett år ökat med ca 40 000 personer. Till en del förklaras ökningen av att boende i särskilda boendeformer nu kan grunda rätt till KBT. Nästan hälften av ökningen beror dock på att pensionärer tillkommit som tidigare inte sökt KBT. Antalet KBT-tagare ökar fortfarande och förväntas fortsätta att öka under år 1994.

Kostnaderna för det statliga bostadstillägg som föreslås i denna proposition beräknas år 1995 uppgå till 10 300 miljoner kronor. För andra halvåret 1994 beräknas kostnaderna för statsbidrag till KBT till 3 550 mkr. För första halvåret 1995 beräknas kostnaderna till hälften av 10 300 mkr, d.v.s. 5 150 mkr.

Reglering mellan staten och kommunerna

Enligt dagens regler för KBT svarar staten för 70 % och kommunerna för 30 % av de statsbidragsberättigade kostnaderna. I och med att staten tar över bostadstillägget fr.o.m. den 1 januari 1995 kommer 3 090 mkr, som motsvarar 30 % av 10 300 mkr, senare att regleras ekonomiskt mellan kommunerna och staten. Bostadstillägg betalas för närvarande

även ut för bostadskostnad utanför statsbidragsreglernas ramar till ett värde av ca 500 mkr per år. När de kommunala tilläggen successivt minskar minskar också kommunernas kostnader. Det ekonomiska utrymme som uppkommer för kommunerna sammantaget får beaktas i kommande överläggningar.

13 Författningskommentar

Förslaget till lag om bostadstillägg till pensionärer överensstämmer i stora delar med bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. I förekommande fall görs därför hänvisningar till den lagen.

1 §

En förutsättning för att bostadstillägg skall lämnas är att pensionären bor i Sverige. Härav följer att bostadstillägg endast kan utgå till i Sverige bosatta personer och att bostadstillägg endast kan avse bostad i Sverige. Ett bostadstillägg skall därför dras in om pensionären bosätter sig utanför Sverige.

I paragrafen anges de kategorier som kan få bostadstillägg.

Något krav på att pensionen skall utbetalas i viss form finns inte. Såväl folkpension som allmän tilläggs pension (ATP) enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring grundar därför rätt till bostadstillägg.

Av andra stycket framgår att pensionär som uppbär endast ålderspension för tid före den månad han fyller 65 år (förtida uttag) inte kan få bostadstillägg. Pensionär som samtidigt har någon annan av de förmåner som nämns i första stycket är således berättigad till bostadstillägg även om han inte har fyllt 65 år. Detta gäller oavsett om pensionären endast uppbär del av sådan förmån.

I tredje stycket anges att ett särskilt bostadstillägg kan lämnas till pensionär som uppbär bostadstillägg enligt lagen. Bestämmelserna om hur sådant tillägg beräknas och vem som är berättigad till tillägg har tagits in i 7 §.

2 §

I paragrafen anges dels att bostadstilläggets uppgift inte är att täcka hela bostadskostnaden och dels att bostadstillägget avser att omfatta alla boendeformer.

Sådant boende är boende med hyresrätt, bostadsrätt och boende i egen fastighet. Även boende i annan boendeform exempelvis inneboende, boende på ålderdomshem, på sjukhem, på servicehus och boende i gruppboende kan berättiga till bostadstillägg. För de särskilda boendeformerna lämnas dock inte bostadstillägg för boende i rum med mer än två bäddar.

I bostadskostnaden får bara ingå sådana kostnader som direkt kan knytas till bostaden. Kostnader som är knutna till privat konsumtion såsom

hushållsström är exempelvis inte bidragsgrundande. Vilka kostnader som är att hänföra till bostadskostnader och hur dessa skall beräknas kan variera mellan olika boendeformer. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer beslutar vilka kostnader som skall hänföras till bostadskostnader och hur dessa skall beräknas.

Andra stycket reglerar det förhållandet när en pensionär på grund av omvårdnad eller vård inte alls eller i begränsad omfattning bor i permanentbostaden. I första hand är även i detta fall folkbokföringen avgörande för vilken bostad bidraget skall lämnas. En person kan emellertid stadigvarande bo eller vårdas i en särskild boendeform utan att vara folkbokförd där. När en person stadigvarande bor eller vistas i en särskild boendeform eller i annat likartat boende, skall därför folkbokföringen inte längre styra över vilken bostad som bidraget skall lämnas för. I sådant fall skall bostadstillägg lämnas för den bostad pensionären faktiskt bor i. Det innebär ofta en betydande minskning eller indragning av bostadstillägget och att den gamla bostaden inte kan behållas. Ett sådant beslut om minskning eller indragning av bostadstillägget innebär därför en stor omställning för pensionären, varför denne skall ges ett rådrum om sex månader från det att försäkringskassan fattat beslut innan beslutet verkställs. Om den nya bostaden har en högre bostadskostnad eller om hemmabostaden avvecklas innan sex månader förflutit bör dock bostadstillägget omgående beräknas för den nya bostaden.

I flertalet kommuner har det funnits bestämmelser om att kommunalt bostadstillägg (KBT) inte skall utges för hemmabostaden när pensionären stadigvarande vistats på vårdinrättning. Därvid har följande allmänna riktlinjer varit styrande för frågan om när vård kan anses vara stadigvarande. Stadigvarande vård på vårdinrättning har varit sådan vård där pensionären inte har eller har bedömts ha möjlighet att återvända till sitt egna boende inom en rimlig framtid. Pensionärens möjligheter att återvända till sitt egna boende har därvid alltid bedömts individuellt. Vid bedömningen har hänsyn tagits till pensionärens ålder, sjukdomsdiagnos, permissioner i bostaden, sociala förhållanden, m.m. Om pensionären har vistats i sin bostad under regelbundna och aktiverande permissioner har vården i regel inte ansetts utgöra stadigvarande vård.

Denna praxis bör tillämpas på motsvarande sätt när det gäller bedömningen om bostadstillägg skall utges i samband med stadigvarande boende eller vård i en särskild boendeform eller i annat likartat boende.

I tredje stycket uttalas att bostadstillägg inte lämnas för sådan bostadskostnad som är bestämd utifrån pensionärens inkomst.

3 §

Paragrafen motsvarar 9 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

4 §

I första stycket anges att bostadstillägget utges med en viss procentsats av bostadskostnaden. Vidare anges de bostadskostnadsgränser inom vilka bostadstillägg kan utges.

I andra stycket finns en begränsning när det gäller beräkningen av bostadstillägget. För pensionär som bor i tvåbäddrum beräknas bostadstillägget på en övre bostadskostnadsgräns som motsvarar hälften av den gräns som anges i första stycket. Denna begränsning gäller inte makar.

5 §

Paragrafen motsvarar i allt väsentligt 5 § i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

I första stycket anges att storleken på det bostadstillägg som lämnas är beroende av pensionärens årsinkomst. I årsinkomsten inräknas även beräknad avkastning av förmögenhet. Förmögenhet som sådan beaktas inte annat än genom dennas beräknade avkastning.

I andra stycket anges de inkomster som skall undantas vid beräkningen av årsinkomst. Förutom de direkt angivna inkomsterna finns ett tillägg om att ersättning som utges som kostnadsersättning inte heller skall inräknas i årsinkomsten. Sådan ersättning kan exempelvis vara assistansersättning. Hur årsinkomsten och förmögenhetsavkastningen närmare skall beräknas regleras i föreskrifter som utfärdas av Riksförsäkringsverket.

6 §

Minskningen av bostadstillägget är i huvudsak densamma som i 4 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

I andra stycket anges att bostadstillägg under tjugofem kronor inte betalas ut. Undantag härifrån görs om det i utbetalningen också ingår särskilt bostadstillägg. Eftersom det särskilda bostadstillägget är konstruerat på sådant sätt att bidragstagaren aldrig skall hamna på en inkomstnivå understigande en skälig levnadsnivå, skall bostadstillägget alltid utbetalas oavsett belopp när rätt till särskilt bostadstillägg föreligger.

7 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak de stadganden som angavs i lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension.

För att särskilt bostadstillägg överhuvudtaget skall kunna utges krävs att pensionären uppbär bostadstillägg. Någon speciell ansökan om det särskilda bostadstillägget behöver inte inges utan försäkringskassan prövar automatiskt om rätt till sådant tillägg föreligger. Syftet med det särskilda bostadstillägget är att en pensionär alltid skall tillförsäkras en sådan inkomst som medför att pensionären aldrig kan komma att bli

beroende av socialbidrag. Riktlinjen vid bedömning om pensionärens inkomst understiger en skälig levnadsnivå bör vara den av Socialstyrelsen i allmänna råd angivna vägledande socialbidragsnormen. När det gäller skälig bostadskostnad får denna i allmänhet anses vara skälig om den inte överstiger högsta godtagbara kostnad som följer av den norm Socialstyrelsen rekommenderar för bostadskostnader vid beräkning av underhållsbidrag. I paragrafen anges de inkomster som skall beaktas. Som inkomst räknas bl.a. bostadstillägg. Detta inbegriper i förekommande fall även det kompletterande bostadstillägget som kan lämnas av en kommun.

8 §

Paragrafen motsvarar 8 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

9 §

I paragrafen stadgas att bostadstillägget skall omprövas när förhållande som påverkar bostadstilläggets storlek ändras. Vidare stadgas att bostadstillägget får räknas om vid vissa ändringar av årsinkomsten.

Paragrafen motsvarar i stort 6 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension, förutom att omräkning får göras vid ytterligare situationer och att omräkning får ske utan att någon föregående underrättelse om detta utsänds till pensionären.

Enligt paragrafen får, till skillnad mot tidigare lagstiftning, omräkning ske vid ändring av alla avtalspensioner eller motsvarande ersättningar som grundar sig på kollektivavtal. Bostadstillägget får även räknas om när folkpension och pensionstillskott ändras. En omräkning kan komma ifråga även om den aktuella inkomsten enligt 5 § inte skall ingå i årsinkomsten, eftersom folkpensionen är samordnad med inkomster som i vissa fall skall inräknas i årsinkomsten.

Omräkningen görs utan ansökan och får ske både när inkomsten ökar och när inkomsten minskar. Något medgivande för omräkning behöver inte inhämtas.

Bostadstillägget får även räknas om utan föregående underrättelse när hyreshöjning sker eller när avgiftshöjning för bostadsrättslägenhet vidtas. En sådan omräkning får dock inte göras utan att den berörde har lämnat sitt medgivande härtill. Anledningen till detta är att en sådan höjning ofta medför att ett högre bostadstillägg skall komma att utges och det får därför krävas att den bidragsberättigade tar aktiv del i att en sådan bidragshöjning kommer till stånd.

Grundprincipen är att en ändring av bostadstillägget skall ske månaden efter den månad då förhållandena som påverkar bidraget ändrats. Ett undantag finns dock, nämligen om de ändrade förhållandena avser hela månaden. Då skall ändringen av bostadstillägget gälla från och med den månaden.

10 §

I paragrafen anges att frågor enligt lagen handhas av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Hur bostadstilläggsfrågor skall prövas i den allmänna försäkringskassan regleras närmare av regeringen eller av den myndighet som regeringen föreskriver.

11 §

I paragrafen anges att ansökan om bostadstillägg skall ske skriftligt. Paragrafen motsvarar 11 § i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

12 §

Paragrafen motsvarar 12 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

13 §

Enligt paragrafen kan under vissa omständigheter återbetalningskrav ställas på den som uppburit bostadstillägg. Bestämmelsen har införts efter mönster av 20 kap. 4 § AFL. Av 14 § framgår att omprövning av ett beslut om återbetalning i vissa fall skall göras av socialförsäkringsnämnd.

14 §

Omprövning samt överklagande sker i enlighet med vad som stadgas i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring.

15 §

Eftersom bostadstillägget är så nära anknutet till pensionssystemet är ett flertal bestämmelser i AFL även tillämpliga på bostadstillägget. De bestämmelser som avses är följande: 16 kap. 12 § om utbetalning till annan, 17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner, 18 kap. 2 § om tillsyn, 20 kap. 2a § om provisoriskt beslut, 20 kap. 5 § om preskription av bidrag, 20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse av bidrag, 20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare m.fl.,

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 1995 då lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension och lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension upphör att gälla. Enligt punkt 2 i övergångsbestämmelserna skall bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension fortfarande tillämpas på bostadstillägg som avser tid före den 1 januari 1995.

Punkten 3 anger att bestämmelserna i lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension fortfarande skall tillämpas på särskilt kommunalt bostadstillägg som avser tid före den 1 januari 1995. I både punkt 2 och 3 anges att bostadstillägg enligt äldre bestämmelser som lämnas efter den 1 januari 1995 skall bekostas av staten.

För att undvika en i tiden utdragen och komplicerad redovisning samt avräkning av retroaktivt kommunalt bostadstillägg och särskilt kommunalt bostadstillägg skall kontantprincipen användas när det gäller att bedöma hur bostadstillägg enligt de upphävda lagarna skall bekostas. Det innebär att utbetalningar som sker efter den 1 januari 1995 bekostas av staten på samma sätt som bostadstillägg enligt den nya lagen skall bekostas av staten.

I punkten 4 ges kommunerna möjlighet att med egna medel under åren 1995–1998 lämna bostadstillägg utöver vad som anges i 4 §. Administrationen bekostas och sköts även i denna del av försäkringskassorna. Försäkringskassan skall däremot inte befatta sig med bedömningen av eller grunderna för vem som skall anses vara berättigad till sådant kompletterande bostadstillägg. Ett exempel på detta är när kommun beslutat att en högre bostadskostnadsgräns skall gälla för handikappade. Det ankommer då på kommunen att meddela försäkringskassan vilka bidragstagare som omfattas av kommunens beslut. Regeringen utfärdar de bestämmelser som skall reglera denna administration. I punkten 5 anges att om kommunalt kompletterande bostadstillägg utges skall minskning enligt 6 § första stycket först göras på det statligt utgående bostadstillägget.

Förslaget till lag om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension

Förslaget till lag om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension motsvarar bestämmelserna härom i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 1995.

Enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna skall bestämmelserna i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension fortfarande tillämpas på hustrutillägg som avser tiden före den 1 januari 1995.

Enligt punkten 3 skall hustrutillägg enligt den äldre lagstiftningen övergå till hustrutillägg enligt den nya lagstiftningen utan särskild ansökan.

Punkten 4 motsvarar övergångsbestämmelsen i lagen (1988:883) om ändring i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. Upphävandet av den gamla lagstiftningen innebär att övergångsbestämmelsen i lagen (1983:962) om ändring i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg också upphör att gälla. Därigenom kan bestämmelsen om garantinivå som motsvarar det hustrutillägg som utgick för december 1983 inte längre tillämpas.

Punkten 5 motsvarar i övergångsbestämmelsen i lagen (1992:1280) om ändring i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Förslaget innebär endast en namnändring samt en ändring av redaktionell karaktär.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring

Förslaget innebär att 13 § upphävs. Upphävandet görs för att det inte längre finns några berättigade enligt paragrafen. Ändringen i 16 § görs för att beräkningen av minskning av pension skall överensstämja med beräkningen i 6 § lagen (1994:00) om bostadstillägg till pensionärer. Ändringen i 32 § är endast en följdändring.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Förslaget innebär endast en namnändring och hänvisning till nya lagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott

Förslaget avser endast en namnändring.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Förslaget är en följdändring av att lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension upphävs.

Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Förslaget gäller endast namnändringar samt hänvisningar till de föreslagna nya författningarna.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 februari 1994

Närvarande: statsminister Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Unckel, P. Westerberg, Ask.

Föredragande: Statsrådet Könberg

Regeringen beslutar proposition 1993/94:173 Bostadstillägg till pensionärer

